

Rogaland Fylkeskommune

Dato: 30.01.2023

Postboks 130 Sentrum

Dokumentnummer: 20/24877-35

4001 Stavanger

Deres referanse:

Saksbehandler: Rune Johnsen

Avaldsnes middelalderruin A12. KulturminneID 34379-6 Søknad om dispensasjon til tiltak som krever arkeologiske undersøkelser

Om Avaldsnes middelalderruin

Middelalderruinen på Avaldsnes ble funnet i 2012, som en del av Kongsgårdprosjektet som var et arkeologisk forskningsprosjekt underlagt Kulturhistorisk museum, UiO, ledet av professor Dagfinn Skre. Undersøkelsene ble gjenopptatt og fullført i 2017. Deretter ble ruinene beskyttet av to midlertidige vernebygg i 2018, og konserveringen av ruinene startet opp i 2020. I løpet av 2020 ble det også utført utgravinger i ruinens område for å muliggjøre konservering og tilrettelegging av området.

Murene som konserveres er tolket å være ruiner etter en kongshall med tårn, som antas oppført andre halvdel av 1200-tallet. Ruinene henger sammen med Olavskirken som ble oppført rundt 1250.

Vedtak

- **Rogaland fylkeskommune**

Vi ber om at Rogaland fylkeskommune behandler søknaden og fatter vedtak etter kulturminneloven, og innhenter uttale til fra NIKU. Fylkeskommunen ber også NIKU om å utarbeide prosjektplan og budsjett for arkeologi som skal sendes til Riksantikvaren. Fylkeskommunen mottar vedtak om kostnader til arkeologi etter kulturminneloven fra Riksantikvaren.

- **Riksantikvaren**

Riksantikvaren mottar prosjektplan og budsjett fra NIKU. Vi ber om at Riksantikvaren fatter vedtak om kostnader til arkeologi etter kulturminneloven som sendes til Rogaland fylkeskommune.

Tiltak

Tiltakene rundt ruinen på Avaldsnes som beskrives i denne søknaden, krever arkeologiske undersøkelser. Disse tiltakene har som hovedformål å tilpasse landskapet rundt tårnruinen inne på kirkegården, og legge til rette for at ferdsel og formidling kan gjøres på en sikker måte.

Tiltaksoversikt:

1. Forbindelsesmur opprensing/arkeologi

- a. Rense fram de siste 2,2 meterne av forbindelsesmuren mot koret på kirken. Området er merket som nummer 13 i vedlegg 1.
- b. Arkeologiske undersøkelser rundt de siste 2,2 meterne av forbindelsesmuren mot koret på kirken. Områdene er merket som nummer 12 og 14 i vedlegg 1.

Disse tiltakene vil kunne påvise forbindelsesmurens kontaktpunkt med kirken, og muliggjøre konservering av siste delen av forbindelsesmuren. Tiltaket vil sikre en god overgang mellom terreng og ruinmur, som sørger for at fukt ikke gjør skader på muren. Videre vil tiltaket danne grunnlag for å planlegge tilrettelegging av landskapet rundt ruinen, og sikre en tilfredsstillende passasje rundt kirkens sørøstre hjørne.

Vedlegg 2 er et kompletterende dokument fra Bakken og Magnussen AS, med beskrivelser og begrunnelser av tiltakene vi søker om.

2. Terrengtilpassing rundt tårnruinen

Etter at utgravningene som er utført så langt er avsluttet, står det igjen flere loddrette skjæringer i terrenget som det er behov for å tilpasse. Tilpasningene er nødvendige for å beskytte kulturlagene, sikre trygg ferdsel for publikum, og muliggjøre grønn skjøtsel rundt ruinen. Den ideelle maksimumshellingen på terrenget av hensyn til klipping av gress, er 30 grader.

Hvert område er markert på oversiktsfoto i vedlegg 1, og tilhørende snittegninger finnes i vedlegg 3.

Vedlegg 4 beskriver de inndelte områdene.

Vedlegg 5 viser beregning av massene som må undersøkes og fjernes.

Total mengde masse som må graves bort er 50,76 m³.

Gravminner som ligger innenfor område 8 og 9 kan sees i vedlegg 1. Disse ligger oppå bakken. Noen av dem er flyttet tidligere i prosessen, og resterende flyttes før de arkeologiske undersøkelsene finner sted. Dette er avklart med kirkevergens kontor. Hjørnet av området 9 avrundes slik at gravminnet som vises helt nordvest ikke blir berørt.

3. Fundamenter for kirkegårdsgjerde

Et parti av kirkegårdsmuren helt opp mot tårnruinen er demontert for å muliggjøre konservering av ruinen og sikre fremtidig skjøtsel av denne. Partiet er markert som område 5 i vedlegg 1. For å oppfylle krav til inngjerding av kirkegårder (*gravplasslovens forskrift § 7*), planlegges et nytt smijernsgjerde for å erstatte det demonterte partiet av kirkegårdsmuren. Illustrasjon av prinsipp for utseende til nytt gjerde sees i vedlegg 6. Det er behov for å frigjøre plass ned i jorden for å etablere fundamenter for gjerdet. Dette vises i på snittegning i vedlegg 3.

De ovenfor nevnte arkeologiske undersøkelsene vil danne grunnlag for å planlegge tiltakene som er listet opp under her, og vil bli etterfulgt av søknader om dispensasjon til:

- Konservering av resterende del av forbindelsesmuren.
- Tilrettelegging og ferdigstillelse av området og terrenget, i og rundt tårnruinen.
- Etablering av nytt kirkegårdsgjerde som skal erstatte parti med demontert kirkegårdsmur.

Vedlegg 7 er referat fra befarings mellom representanter fra NIKU, Rogaland fylkeskommune, Bakken & Magnussen AS og Karmøy kommune. Befaringen ble avholdt som forberedelse til denne søknaden.

Vedlegg 8 viser illustrasjoner av tenkt utseende når ruinen er ferdig konserverert, og området er ferdig tilpasset. Disse illustrasjonene ble laget før de siste utgravingene i 2020 ble utført, og inneholder detaljer som vil avvike fra det endelige resultatet. Viktigste avvik i illustrasjonene er et parti av kirkegårdsmuren sør for tårnruinen som skal erstattes av et smijernsgjerde som kan sees i vedlegg 6, og forstøtningsmur ved kirken som det ikke blir behov for. De arkeologiske undersøkelsene vi søker om i denne søknaden, vil danne grunnlag for nye oppdaterte illustrasjoner.

Med hilsen

Rune Johnsen
konsulent

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Kopi til:

Angunn Skeiseid
Riksantikvaren

Postboks 1483 Vika

0116

Oslo

Vedlegg:

- Vedlegg 1 - Oversikt over områdeinndeling
- Vedlegg 2 - Bakken & Magnussen
- Vedlegg 3 - Snittegninger
- Vedlegg 4 - Beskrivelser av områdene
- Vedlegg 5 - Masseberegninger - terreng rundt tårnruinen
- Vedlegg 6 - Illustrasjon kirkegårdsgjerde
- Vedlegg 7 - Referat fra befarings
- Vedlegg 8 - Visualiseringer
- Vedlegg 9 - Foto fra tårnruinen